

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор Національного університету
«Одеська морська академія»,
голова приймальної комісії
д.т.н, професор _____ М. В. Мисосов
« ____ » _____

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
для вступу на навчання на освітній ступінь БАКАЛАВРА

Зміст програми визначається на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання з Української мови та літератури на 2021 рік.

Програма вступного іспиту з української мови

1. Фонетика. Графіка

Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Голосні й приголосні звуки. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Наголос. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Чергування у-в, і-й.

2. Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія як учення про слово. Лексичне значення слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноновживані слова. Терміни. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми.

3. Будова слова. Словотвір. Основа слова і закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ,

перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення.

4. Морфологія.

4.1. Іменник

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні. Рід іменників. Число іменників. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Невідмінювані іменники в українській мові.

4.2. Прикметник

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форма). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).

4.3. Числівник

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові.

Групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників:

1) один, одна; 2) два, три, чотири; 3) від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят – вісімдесят; 4) сорок, дев'яносто, сто; 5) двісті – дев'ятсот; 6) нуль, тисяча, мільйон, мільярд; 7) збірні, 8) дробові.

Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників.

4.4. Займенник

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

4.5. Дієслово та дієслівні форми

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінюванні, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми **на-но, -то**). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми **на-но, -то**.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

4.6. Прислівник

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників **на -о, -е**, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу.

4.7. Службові частини мови

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Правопис прийменників.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: **сурядні** (єднальні, протиставні, розділові) й **підрядні** (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис сполучників.

Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні. Правопис часток.

5. Синтаксис

5.1. Словосполучення

Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова.

5.2. Речення

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: **за метою висловлювання** (розповідні, питальні й спонукальні); **за емоційним забарвленням** (окличні й неокличні); **за будовою** (прості й складні); **за складом граматичної основи** (двоскладні й односкладні); **за наявністю або відсутністю другорядних членів** (непоширені й поширені); **за наявністю необхідних членів речення** (повні й неповні); **за наявністю або відсутністю ускладнювальних засобів** (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання)

5.2.1. Просте двоскладне речення

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.

5.2.2. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні.

Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставини способу дії, присудок)

5.2.3. Односкладні речення

Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (**означено-особові, неозначено-особові, узагальнено особові, безособові**) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (**називні**). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні.

5.2.4. Просте ускладнене речення

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Речення зі вставним словами, словосполученням, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в реченнях з однорідними членами.

5.2.5. Складне речення.

Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному:

- 1) інтонація й сполучники або сполучні слова;
- 2) інтонація.

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: **сполучникові й безсполучникові**. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

5.2.5.1. Складносурядне речення

Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення.

5.2.5.2. Складнопідрядне речення

Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: **означальні, з'ясувальні, обставинні** (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядне речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами:

- 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю;
- 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю;
- 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю.

5.2.5.3. Безсполучникове складне речення

Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:

- 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);
- 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною).

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

5.2.5.4. Складні речення з різними видами сполучникового й

безсполучникового зв'язку

Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку

5.3. Способи відтворення чужого мовлення

Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мов. Діалог.

6. Стилїстика

Стилї мовлення (офіційно-діловий, науковий, художній, публіцистичний, розмовний), їх основні ознаки й функції.

7. Орфографія

Спрощення в групах приголосних. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правопис префіксів і суфіксів. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного

походження. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові й прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис **н** та **ни** у прикметниках і дієприкметниках, **не** з різними частинами мови.

8. Мова, мовлення, спілкування

Види мовленнєвої діяльності; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, точність, виразність, доречність, правильність). Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, чітка структура, інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци. Способи зв'язку речень у тексті. Класифікація текстів за сферою використання, метою, структурними особливостями (тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення). Види наукових текстів: **опис, розповідь, міркування.**

Програма вступного екзамену з української літератури

1. Давня українська література

«Слово про похід Ігорів»

«Повість минулих літ» (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги, про напад хазарів).

Григорій Сковорода. «De libertate», «Всякому місту – звичай і права», «Бджола та Шершень»

2. Література наприкінці XVIII – XIX ст.

Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка»

Тарас Шевченко. «До Основ'яненка», «Катерина», «Кавказ», «Сон» («У всякого своя доля»), «І мертвим, і живим, і ненародженим...», «Заповіт», «Мені однаково»

Пантелеймон Куліш. «Чорна рада»

Іван Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я»

Панас Мирний. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

Іван Карпенко-Карий. «Мартин Боруля»

Іван Франко. «Захар Беркут», «Чому являєшся мені у сні», «Мойсей»

3. Література XX ст.

Михайло Коцюбинський. «Тіні забутих предків», «Intermezzo»

Ольга Кобилянська. «Valse melancolique»

Василь Стефаник. «Камінний хрест»

Леся Українка. «Contra spem spero!», «Лісова пісня»

Микола Вороний. «Блакитна панна»

Олександр Олесь. «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий!...»
Павло Тичина. «О, панно Інно...», «Пам'яті тридцяти», «Ви знаєте, як липа шелестить...»
Максим Рильський. «У теплі дні збирання винограду»
Микола Хвильовий. «Я (Романтика)»
Юрій Яновський. «Майстер корабля»
Володимир Сосюра. «Любіть Україну!»
Валер'ян Підмогильний. «Місто»
Остап Вишня. «Моя автобіографія», «Сом»
Микола Куліш. «Мина Мазайло»
Богдан-Ігор Антонич. «Різдво»
Олександр Довженко. «Зачарована Десна»
Андрій Малишко. «Пісня про рушник»
Василь Симоненко. «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти – людина?», «Задивляюсь у твої зіниці...»
Олесь Гончар. «Модри Камень»
Василь Горобородько «Наша мова»
Григорій Тютюнник. «Три зозулі з поклоном»
Василь Стус. «Господи, гніву пречистого...»
Іван Драч. «Балада про соняшник»
Дмитро Павличко «Два кольори»
Ліна Костенко. «Страшні слова, коли вони мовчать», «Маруся Чурай»
Іван Багряний «Тигролови»
Євген Маланюк. «Уривок з поеми»

4. Сучасний літературний процес

Загальний огляд, основні тенденції.

Утворення АУП (Асоціації українських письменників).

Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 1990-тих років, його риси.

Зразок білетів з української мови та літератури

БІЛЕТ № 1

1. Лексикологія як учення про слово. Лексичне значення слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми.
2. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на **-но**, **-то**.
3. Григорій Сковорода «De libertate», «Всякому місту – звичай і права», «Бджола та Шершень», афоризми.

БІЛЕТ № 2

БІЛЕТ № 2

1. Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінюванні, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми **на -но, -то**). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм.
2. Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні. Правопис часток.
3. Микола Куліш «Мина Мазайло».

Додаткові матеріали та обладнання під час виконання письмового іспиту не використовуються.

Голова предметно-екзаменаційної комісії

з української мови та літератури

кан.пед.н., доц.

І.Л. Фоміна

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор Національного університету
«Одеська морська академія»,
голова приймальної комісії
д.т.н, професор М.В. Міусов

« ____ » _____ 2021

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

ВСТУПНОГО ІСПИТУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

для вступу на навчання на освітній ступінь БАКАЛАВРА

Вступний іспит з української мови та літератури є письмовим, складається з двох частин: перша частина – диктант, друга частина – вступний іспит з української літератури.

Диктант

Мета диктанту – перевірити рівень орфографічної й пунктуаційної грамотності вступників, рівень сформованості умінь і навичок відповідно до програми вступного іспиту з української мови та літератури.

Правила проведення диктанту

Тексти диктантів добираються з художніх і публіцистичних творів українських письменників. Тексти мають зв'язний зміст. **Обсяг диктанту** – 240 слів. Читається текст відповідно до сучасних правил української літературної вимови.

Кожному вступнику важливо знати правила проведення диктанту:

1. Спочатку текст зачитується повністю. У цей час слід уважно слухати його, нічого не записуючи.
2. Вдруге текст читається таким чином:
  - зачитується і записується назва диктанту;
  - зачитуються окремі речення й записуються під диктовку частинами (певними смисловими уривками);
3. Коли весь текст записаний, екзаменатор ще раз читає його, роблячи паузи в кінці речень, щоб вступники могли подумати над правописом окремих слів. Після цього вступники приступають до виконання другої частини.

Мовний рівень оцінюється за такими критеріями:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- повторювані помилки (в одному і тому ж слові, яке повторюється

в диктанті кілька разів) вважаються однією помилкою; однотипні помилки (на одне й те саме правило), але у різних словах вважаються різними помилками;

- розрізняють грубі помилки й негрубі (винятки з усіх правил; написання великої букви в складних власних назвах; правопис прислівників, утворених від іменника з прийменниками; заміна одного розділового знака іншим; заміна українських букв російськими, випадки, коли замість одного знака поставлений інший; випадки, що вимагають розрізнення *не і ні* – у сполученнях *не хто інший, як...*; *не що інше, як...*; *ніхто інший не...*, *ніщо інше не ...*; пропуск одного зі сполучуваних розділових знаків або порушенні їх послідовності;

- орфографічні та пунктуаційні помилки на правила, що не включено до шкільної програми, виправляють, але не враховують. Також не вважають за помилку неправильну передачу так званої авторської пунктуації;

- за наявності в диктанті більше п'яти виправлень оцінка знижується на один бал

Вступний іспит з української літератури

Мета вступного іспиту з української літератури – оцінити рівень підготовленості вступників з української літератури і здійснити конкурсний відбір для навчання в НУ «ОМА»

Вступник має дати письмово відповіді на три питання з отриманого екзаменаційного білету. Кожна відповідь вступника оцінюється від 100 до 200 балів. Якщо відповідь на певне питання відсутня або згідно даним критеріям оцінювання є неправильною, то за таку відповідь вступник отримує оцінку – 50 балів. Конкурсний бал розраховується, як середньоарифметичний результат оцінок за всі відповіді з літератури та оцінки за диктант. Вступник не допускається до конкурсу, якщо **не склав** випробування – значення конкурсного балу менше 100 балів. Конкурсний бал випробування, яке вступник **склав**, вимірюється у шкалі від 100 до 200 балів, конкурсний бал округляється з точністю до 0,01.

175 - 200 балів	Вступник вільно володіє матеріалом, передбаченим програмою, у тому числі може застосовувати його на практиці, підбирає переконливі аргументи в підтвердження своїх доводів. Вступник надає повну, вичерпну відповідь, що охоплює всі складники умови завдання й оформлена мовно правильно. Вступник не допустив у роботі помилок.
150 - 175 балів	Вступник надав неповну, часткову відповідь, що не охоплює всіх складників умови завдання. У мовному оформленні відповіді наявні виправлення. Вступник у роботі допустив виправлення; наявні орфографічні помилки 1/0; пунктуаційні - 0/2

125 - 150 балів	Вступник здатний застосовувати свої знання на рівні стандартних ситуацій, приводити окремі власні приклади в підтвердження визначених тверджень. У відповіді вступника надано зайву інформацію, що не стосується суті завдання. У відповіді надаються основні поняття та положення навчального матеріалу з окремими помилками. Мовне оформлення відповіді містить значну кількість помилок. Вступник у роботі допустив виправлення; наявні орфографічні помилки 3/2; пунктуаційні - 2/4
100 - 125 балів	Вступник володіє матеріалом, передбаченим програмою, на рівні вище, ніж початковий. У відповіді надаються основні поняття та положення навчального матеріалу з окремими помилками. Відповідь вступника є суперечливою. Мовне оформлення відповіді унеможливорює точне розуміння позиції вступника. Вступник у роботі допустив виправлення; наявні орфографічні помилки 7/4; пунктуаційні - 6/6
не склав	Вступник не володіє матеріалом, передбаченим програмою, або володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що складають незначну частину навчального матеріалу, передбаченого програмою. Відповідь суперечить текстовому матеріалу. Відповідь написано нерозбірливо, що унеможливорює її прочитання. Вступник у роботі допустив виправлення; наявні орфографічні помилки 10; пунктуаційні - 10 і більше

Оформлення роботи

Диктант пишеться на стандартних аркушах паперу, які роздають вступникам на початку іспиту.

Відповіді на питання з літератури виконуються після диктанту.

Лише після пояснення екзаменатора підписується титульна сторінка роботи. Підписувати ті аркуші паперу, на яких безпосередньо пишеться текст диктанту або відповіді з літератури **категорично забороняється**. **Забороняється** у роботі робити різного роду помітки.

Робота пишеться синьою пастою. Ручка має бути розписаною і писати чітко. Писати треба розбірливо і недвозначно. Під двозначним написанням розуміється незрозуміле написання орфограми, пунктограми. *Наприклад:* частка «не» написана зі словом так, що не можна з впевненістю сказати – написана разом або окремо; поставлена в тексті кома закреслена, але так, що не можна зрозуміти, чи дійсно вона закреслена; одна буква виправлена на іншу, але виправлення нечітке, що не можна визначити, яке із них є останнім варіантом. Усі такого роду написання розглядаються як помилки.

Голова предметної екзаменаційної комісії
української мови та літератури

кан. пед. н., доцент

І. Л. Фоміна